

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Deres ref.
200900574

Vår ref.
09.01.02.2009 inho/ear

Dato
140709

**Høring – Tilgjengelighet i norske fengsler til sterile sprøyter og spisser for injiserende rusmiddelavhengige.
Høringsuttalelse fra HivNorge.**

Vi viser til høringsbrev og høringsnotat fra 19.05.2009, tilgjengelig på departementets hjemmeside.

HivNorge er en interesseorganisasjon som ivaretar hivpositive og aidssykes rettigheter og interesser i samfunnet. Vi vil innledningsvis påpeke at vi er positive til direktoratets anbefalinger slik de fremgår av brev av 2.februar 2009.

At innsatte i fengsel, på lik linje med resten av befolkningen, har en lovfestet rett til smitteverntiltak følger av smittevernloven (smittel.) § 6-1. Smittevernloven har til formål å hindre videre utbredelse av spesielt de allmennfarlige smittsomme sykdommene. Dette er sykdommer som samfunnet har et særskilt behov for å beskytte seg mot. At smitteverntiltakene står meget sterkt viser blant annet smittel. § 2-1 som bestemmer at "Lovens bestemmelser om tjenester og tiltak gjelder for enhver som oppholder seg i Norge..." samt av smittel. § 6-1, 2.ledd som fastslår en rett til "nødvendig smittevernhjelp" for den som er i fare for å bli smittet. Det påpekes videre i samme bestemmelse at den nevnte formen for smittevernhjelp ikke kan "... nektes med den begrunnelse at det ikke er dekning for utgiftene på vedtatte budsjetter".

Det kan ikke være tvil om at dette er en av de sterkeste pasientrettighetene som eksisterer i det norske rettssystem og rettigheten må gjelde uavhengig av om man er innsatt i fengsel.

Det første spørsmål som må besvares som en følge av ovennevnte er om dagens ordning med utdeling av klorin/kloramin til desinfisering av sprøytespisser er tilstrekkelig jf. retten til "nødvendig smittevernhjelp" i § 6-1, 2.ledd. Ekeid konkluderer med at dagens ordning med tilgjengelig klor/kloramin ikke oppfyller kravene til å være et akseptabelt og tilstrekkelig smitteverntiltak. Vi viser her til pkt. 5.1 i hans rapport. Det må på bakgrunn av dette konkluderes med at innsatte etter dagens ordning ikke gis tilgang til den rett til "nødvendig smittevernhjelp" som de har krav på etter smittevernloven § 6-1, 2.ledd.

Neste spørsmål blir om en ordning med utlevering av sterile sprøyter utgjør en sikkerhetsrisiko for de ansatte i kriminalomsorgen og at retten til smittevernhjelp etter smittevernloven § 6-1, 2.ledd må vike på grunn av dette. Også dette drøftes av Ekeid i hans notat. Han viser til at internasjonal forskning ikke viser at utdeling av sterile sprøyter representerer en sikkerhetsrisiko for ansatte. Han påpeker også at det finnes en rekke andre gjenstander i et fengsel som kan brukes som våpen, og som er mye farligere våpen enn det sprøyter kan være.

Siste spørsmål blir om retten til smittevern hjelp kan nektes med en henvisning til at kriminalomsorgen har en plikt til å bekjempe ulovlig bruk av rusmidler. HivNorge kan ikke se at det er tungtveiende grunner for å behandle brukerutstyr i fengsel annerledes enn det man gjør i samfunnet for øvrig. Det er i Norge som kjent ikke underlagt trussel om straff dersom man blir pågrepet med brukerutstyr. Det er på tross av dette en uttalt politikk om at ulovlig bruk av rusmidler skal bekjempes. Det er grunn til å påpeke at i internasjonal sammenheng er lover som kriminaliserer besittelse av brukerutstyr en av de største utfordringene i hivforebyggende arbeid blant rusmiddelavhengige. HivNorge er av den klare oppfatning at differensieringen mellom narkotiske stoffer og brukerutstyr som gjøres i samfunnet for øvrig også bør gjelde for innsatte. Det må være klart at en rett til smittevern hjelp slik den fremgår av smittel. § 6-1 ikke kan nektes med en henvisning til kriminalomsorgens plikt til å bekjempe ulovlig rusmidler.

Det foreslås at utlevering av sterile sprøyter og spisser skal skje i møte mellom helsepersonell og innsatt. Vi har forståelse for at dette kan være en fordel når det gjelder smitteforebygging og terapeutisk veiledning, men ser også store betenkeligheter når det kommer til innsattes eventuelle ønsker om å være anonym. Det er ikke uvanlig at innsatte har liten tillit til fengselssystemet, og det er grunn til å tro at mange regner helseavdelingene i fengslene for å være en del av dette systemet. Erklæringer fra det behandelende helsepersonell brukes også ofte i forbindelse med søknader om for eksempel permisjon og prøveløslatelse. Vi tror at det ovennevnte kan føre til at en del innsatte ikke ønsker eller tør å ta kontakt med helseavdelingen for å få brukerutstyr. Samtidig er innsattes tilgang til helseavdelingen begrenset, både på grunn av åpningstider samt kapasitet. Departementet bør vurdere sprøyteutdeling fra automater. Disse må være plassert diskret på avdelingene, slik at innsatte kan få sprøyter anonymt og lett tilgjengelig.

Avslutningsvis påpekes at HivNorge er av den oppfatning at retten til selvdestruerende engangssprøyter fra automat er den eneste måten å sikre innsattes rett til smittevern hjelp slik denne er formulert som et rettskrav i smittevernloven.

Med vennlig hilsen

Evy-Aina Røe
Generalsekretær

Inger-Lise Hognerud
Jurist